

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vsa leta 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . .
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:

Za vsa leta 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . .
za četrt leta . . . 2 . . . 60 . . .

Vredništvo in opravništvo
je v gosposkih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniša:
Za navadno dvostopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskajo 1 krat.
5 kr., če se tiskajo 2 krat.
4 kr., če se tiskajo 3 krat.
Veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisk se plačuje
kolek (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 96.

V Mariboru 14. novembra 1868.

Tečaj I.

Slovenija vstani! *Junice*

Tako je klical pred šestdesetimi leti Valentin Vodnik po naši domovini. Srce je vrlaga moža bolelo, ko je videl, da se iz domačega in na domače ne zida v Sloveniji nič, temuč da se pričakuje vse iz tujega, da je domača šega v slabem imenu, da je omika, znanje in vednost lastnina, do ktere je le nekterim mogoče. Slovenija vstani! In če ravno ni precej vstala, ni se izgubil ta klic, temuč ostal je v domovini in še dandenes kličemo . . . le nehaite brati, g. državni pravnik, odložite Murkotov besednjak in vaše učene očale, če jih imate; kajti spoznamo, da je vaša moč in oblast velika. Ta spis je in bode od kraja do konca nedolžen, in če smo mu tako rebeličen naslov pritekili, za boga nismo imeli namena vam in sebi težave delati, temuč samo nekatere svojih č. bralcev, ki bolj politiko ljubijo kot druge reči, smo hoteli pridobiti, da bodo raje brali članek nad črto o našem Valentinu iz Šiške, najpoštenejem franciskanu, kar jih je bilo med nami.

Dvakrat je že namreč ljubljanski dopisnik tega lista Slovence pri- ganjal, naj zopet na noge stopijo in dopolnijo nabiranje za Vodnikov spominek. In temu se je pridružilo, tudi društvo za brambo narodnih pravic v Ljubljani. Kapitala je že nabranega, kakor izvemo 1840 gld. in upati je, da se bo še kaj nabralo, ako bo ljubljanska „Slovenija“ to resno v svojo skrb vzela, kakor je videti, da se bo zgodilo. Tako se bo Vodniku dostojen spominek postavil, česar se veselimo. Vprašanje pa nastane, kakov spominek naj bode, da bo po mislih zdanjega časa dostojen toliko, kar Slovenci moremo. Na to vprašanje bomo denes odgovarjali in ker se nam — žalibog! — še od Slovencev očita (prav po slovenskem prepohlevnem značaju), da vedno „preveč tirjamo“ in da se zarad našega nezadovoljstva v tem in onem ni ozirati, niti na levo ni na desno, — hočemo denes enkrat poboljšati se in menj zahtevati, kakor oni. Za to poboljšanje pa morda smemo vsaj to po- vrnilo upati, da se naš glas ne prezre, temuč dobro premisli brezozirno od kod je prišel.

Da precej v sredino sežemo, rečemo: Vodniku naj se ne stavi spo- minek na enem mestu, ne iz kamena, temuč spominek duševen, ki bode viđen in koristen vsemu narodu, in se bode ponavljal in naraščal od leta do leta. — V naslednjem nekoliko razlogov za ta nasvet.

Že posamezen človek, kateri si je določil namen v svojem življenji po- stavil, in ima ta namen vedno pred očmi, obrača in sodi iz tega svojega sta- lišča vse razmere, v ktere pride, uravnava vsa svoja djanja tako, da ga temu namenu bližajo. Kar velja posameznemu, to je veljavno tudi veči individual- nosti, narodu. In kaj je namen našega narodnega prizadevanja, to je bilo že dostikrat povedano, namreč omika našega naroda, in po omiki večje bla- gostanje in boljša svobodna prihodnost. To je držaj, ob katerem nam je hoditi v političnih vprašanjih in v vsem, kar se naroda dostaja. Vodniku se ima stavljati spominek v imenu narodovem, ima se stavljati kot za narod delav- nemu možu, torej je pravilno, da tudi tú pred očmi obdržimo omenjeno naše glavno vodilo. To vodilo pa nam veleva, da sicer v prvi vrsti skažemo čast Vodniku, da skrbimo, za ohranitev in gojitev spomina njegovega, da pa se v drugi vrsti vprašamo: ali se ne da vse to storiti, zraven pa še naš glavni namen pospešujemo. To pa dosežemo, ako namesto mrtvega kamena, v kte- rem bo kapital mrtvež ležal in pokopan, ustanovimo iz denarja, ki se je že, in kar se ga bo še nabralo: Vodnikovo štipendijo za dobre pesniške, dramatične ali pripovedne izdelke. Kapital bi ostal nedotekljiv, obresti bi pa leto za letom opominjale z izdanimi knjigami na moža, ki je prvi klical: „Slo- venija vstani!“ in bi ob enem pomagale vstajenje Slovenije pospeševati. Malo nas je, bogati nismo, literature nam je treba, zavodov za izdajanje knjig ne bomo imeli nikdar preveč. Pazimo toraj, in gospodarno obračajmo vse, na eno veliko svrho! S „praktično“ politiko se postreza sem ter tje. Tu je po- kazati praktičnost, in sicer tako, ki je na vse strani koristna, na nobeno kvarna.

Kake razloge bi imeli za kamenito (ali vilito) statuo? Si hi tacuerint, lapides clamabunt — bi se nam reklo morda. Pač je to veljalo nekda. Svet se je spremenil. Časi, ko so egiptovski tirani v nebo štrleče piramide in obe- liske stavili, ne vrno se več in vse današnje monumentalne stavbe imajo le pomen, ako so umetnostne. Si hi tacuerint! — Tedaj še le potem bo ka- men gorvil. Tega pa treba ni, govorimo mi, knjige naj govore, knjige naj neso Vodnikovo ime po vsej Sloveniji.

Pomen bi imel kip, ako bi bil umetalen, po vseh tirjatvah estetike, da si bi v naših razmerah še zmerom bil bolj svetovati duševen vedno rastoč spominek, kakor ga imamo v mislih. Predno bi pa mogli tak spominek po- staviti, trebalo bi denarja, kolikor ga pri naši ubožnosti nikdar ne spravimo skupaj. Kažemo tu-le: kolikor tisočev je Hrvatov stal Jelačićev spominek. Pa ko bi takoliko množino denarja skupaj spravili, da bi se dal velik spominek pri pravem umetniku naročiti, pomniti je, da bi šel denar iz dežele. Naša domovina je v zdanjem času še zadaj v tej zadevi, umetnikov nimamo, naši samouki pak so samouki.

Kdor ima malo denarja in si kupi zemljišče, ne zida najprvo lepe hiše, temuč potrpi s slabejo; tolikanj bolj pa skrbi za obdelovanje svojega posestva. In še le kedar mu je dobro obdelano posestvo brez dolga, kedar mu donša dobiček, potem misli tudi na zunajno lepoto svojih zidov. Mi Slovenci imamo svojemu narodu še mnogo dolga, mnogo dela za omiko ljudstveno je treba.

„Dovolj je spomina, me pesmi pojó“, tako je Vodnik sam pisal. In ker si ne moremo misliti, da bi bil pisal, česar mislil ni, smemo trditi, da bi Vodnik, ki ni imel svoje slave pred očmi, temuč narodovo, ko bi z onega sveta prišel obe roki za to vzdignil, da se stavi duševen spomi- nek, ki bo živeje klical: „Slovenija vstani!“ kakor kip, ki bi morda le lju- bljansko „zvezdo“ lepšal, ali morda celo estetično oko mimo gredočega iz- obraženca žalil.

O posameznostih take „Vodnikovo literarne štipendije“ (ktere misel ni nova), dalo se bo obširneje govoriti še le, ako za to odločen odbor in ljubljanska „Slovenija“ ta nasvet v principu sprejme, kar jej bodi v imenu slovenskega napredka in — lahko rečemo — v imenu Vodnikovega spomina živo priporočeno.

H koncu dostavljamo, da pač velja, kar smo tu govorili o Vodniko- vem, tudi o Slomškovem spominku. Čemu pri mariborskem konsistoriji in vedi ga Bog še kje beračiti za prostor. Prostora naj išče odbor v omike- željnosti in omikepotrebnosti slovenskega naroda, tam se bo postavil najlepši spominek in pametni potomci bodo vedeli ceniti tako modro ravnanje.

Govor poslanca L. Svetca

v 140. seji državnega zbora o postavi, s katero se določujejo časne in krajne izjeme od veljavnih postav. (Po stenograf. zapisniku.)

(Dalje.)

Hočem se držati le pričujoče postavne osnove. Vprašate me zopet: Ako te osnove ne potrdimo, kaj potem? Po mojem mnenji bi bilo še dvoje popred storiti, predno sklenemo tako postavo. Prvo bi bilo, da se kazenski zakonik zboljša in popravi, da se potrdi kazenski pravilnik po osnovi, ki je pred nami, in da dobimo porotne sodnije. To je neobhodno potrebno, če si hočemo zavarovati svoje ustavne pravice. In drugo je, da moramo posku- siti, kako bi narode — ne udušili — ampak pridobili, kako bi z njimi na- pravili pomirje. O tej stvari hočem obširneje govoriti, in bom skušal popra- viti pred vsem dve krivi misli, ki ste se med nemškimi poslanci udomačili. Prva teh misli je, da vse narodno gibanje v Avstriji posebno med Slovani ni naravno, ampak umetno; čisto se rabi izraz „narodnostna sleparija“ (nationalitätenschwindel). To krivo mišljenje zelo ovira pomirje, ker pripravlja vse slovansko gibanje v prav slab glas.

Drugič se trdi, da je narodna ravnopravnost že popolnoma vpeljana. To je v odboru trdil zelo čestitljiv ud visoke zbornice. Tudi ta misel je kriva, in kdor se je drži, mora napačno sklepati. Zatorej dovolite, da te točki v kratkem razjasnim. Morebiti mi boste ugovarjali, da to ne spada k predmetu posvetovanja; vendar pa upam, da se, kedar reč dogotovim, pre- pričate, da prav zelo spada k reči.

Gledé narodnega gibanja menijo nekteri, da se je pričelo še le leta 1848. To ni kratko ni malo ni res. Narodno gibanje avstrijskih narodov sega še v preteklo stoletje nazaj. Znano je, da ga je prvi izbudil cesar Jožef, vzlasti ko je hotel nemški jezik po vsej državi razširiti. To gibanje se je najprvo pokazalo na Ogerskem; potem se je razširilo tudi po drugih držav- nih deželah. Tako je n. pr. znano, da so bili med Hrvati in Ogri v tej za- devi že okolo leta 30. prepri. Leta 1845 je v Zagrebu curkoma tekla kri tudi iz ravno tacega vzroka. Kar se posebno Česke tiče je znano, da so močje kakor Dobrovsky, Šafařík, Kollár, Palacky že davno davno začeli svojo delavnost, močje, ki so bistveno pripomogli, da se je zopet obudilo narodno čutje. Ti so, posebno pa Dobrovsky, že v prejšnjem stoletji začeli svojo de- lavnost. Kar se nas Slovencev tiče, mnogo jih misli, da smo se še le vče- raj ali predvčerajšnjem zavedeli svoje narodnosti. Tudi to ni resnično; že za časa francoske revolucije se je pri nas pokazalo narodno gibanje; pesmi Vodnikove bi vsacega o tem podučile, da je že tedaj Vodnik slovensko ljud- stvo spodbujal k delavnosti in samosvesti, sam pričensli narodno slovstvo po- vzdigovati, gradivo za besednjak zbirati in celo prvi slovenski časopis leta 1802 izdajati. To gibanje kesneje ni nikdar ugasnilo, ampak zopet in zopet in krepkejše se je pokazalo že pred letom 1848, kajti časopis „Novice“, ki še dandenes izhaja, začel je že leta 1843 izhajati.

Res je, da se je leta 1848 vse to gibanje živahneje kazalo. To pa je celo naravna stvar, ker so pač tedaj narodi zopet svobodno dihati mogli, ker so padle železne sponke, ki so jih popred uklepale in ker so mogli zopet svoje želje in namene javno izrekat. Ravno take dogodke je zopet prineslo leto 1859 in 1866. Iz tega lahko sprevidite, kako žalostno je moralo biti vse v Avstriji, če so morali narodi še le na katastrofo, na državno nesrečo čakati, da so mogli na dan s svojimi opravičenimi mislimi, željami in pravi- cami. Vidite torej, da narodno gibanje med Slovani ni novo, ampak da je staro, da sega celo nazaj v prejšnje stoletje. In tudi sami ne stojimo s svo- jim narodnim gibanjem. Ravno isto se razodeva tudi pri Nemcih in Magja- rih. Nočem govoriti o Magjarih, saj vsi vemo, da je njih gibanje in politika izključivo narodna. Pa tudi pri vas, gospoda nemškega rodu, je Vaše gi- banje narodno. Mar to ni bilo narodno gibanje, kar je cesar Jožef namera- val? Kar so nadaljevali Metternich, Bach, Schmerling, ali to ni služilo na- rodnim koristim? In ali niste najzadnji čas pri posvetovanji o ustavnih po- stavah posebno merili z narodnim merilom, ali niste sami izrekli, da samo

zato ne morete ustrezati tirjatvam po avtonomiji, tako kakor so se stavile, ker bi se po tem takem odpovedali pravicam nemške narodnosti.

Nedavno sem v odboru sam slišal zelo spoštovanega člana rabiti izraz: Pri revisiji ustave se je gledé avtonomije storilo, kar količjakaj more storiti človek in Nemec. Nočem se ozirati na to, kar ste razkazovali pri strelski svečanosti na Dunaji, dasiravno je znano, da se je pri tej priliki daleč sezalo čez mednarodne in državopravne meje. Iz vsega tega je razvidno, da tudi Vi tirate narodno politiko, in da nimate nobene pravice v tem obziru Slovanom kaj očitati. Tú smo vsi enaki, le za to nam gre, da najdemo mudus vivendi, da najdemo pravo pot, po kateri bomo mogli vsak svoje pravice tako uživati, da si ne bomo drug drugemu na poti stali.

Kar se tiče ravnopravnosti, dejánsko ni vpeljana. Mogoče je, da se na Českem dovolj obzira na jezik, tega ne bom zanikaval: drugače pa je že na Moravskem. Tam §. 19. temeljnih državnih postav o splošnih državljan-skih pravicah še nikakor ni izpeljan.

Še slabše je z ravnopravnostjo v južno-slovanskih deželah: Na Štirskem, Koroškem, Kranjskem, Primorskem, Dalmatinskem in Istorskem. Tu se še pričetek ni storil, da bi se imenovani §. dejánsko uresničil, in to nas nikakor ne more hladno-krvne puščati. Vidimo, da ministerstvo krepko postopa, da more krepko delati. Videli smo n. pr., kako krepko se je vlada potegnila, da so se izvršile verske postave; nedavno smo slišali, kaj je vse storila, da bi v red dela imeniko za civilni zakon. Če pa premislite pravo potrebo v obeh zadevah, našli boste, da bi bilo veliko bolj potreba, da se krepko vpelje narodna ravnopravnost, da pa v tej zadevi še marsikaj pogrésamo. Vzemite le civilni zakon za silo. Koliko takih zakonov se je sklenilo v celi monarhiji? Meni je znan samo eden. Na enakopravnost pa jih čaka milijone in milijone, ki se z ravno isto pravico sklicujejo na temeljne postave, kakor oni, ki tirjajo svoje verske pravice.

Tako vladno postopanje tudi ne more nikjer najti prijazne sodbe, ne le ne pri tistih, katerih se neposredno tiče, ne le pri Slovencih so nasledki tega vedenja škodljivi, ako se kaže, da se postave ne izvršujejo, ampak ravno tako se mora goditi tudi pri drugih Slovanih, pri Poljaki in Čehih; kajti če se postava ne izvršuje vselej, enako in brez posebnih obzirov, če se ne izvršuje brezobzirno, potem to tudi tam nima posebne vrednosti, kjer se ravno izvršuje. Tako vedenje ne izbuja zaupanja; ljudje mislijo, da se le zato daje, ker se mora dati, ali ker se od tega kak poseben dobiček pričakuje; ni pa nobenega poročstva, da bo pravica tudi tedaj stalna, ko ne bodo več merodajni taki obziri. Istina je, da je v slovenskih pokrajinah slej ko prej še vedno nemški, oziroma italijanski jezik učni jezik, celo v ljudskih šolah. Slej ko prej se še dandenes pri kazenskih sodnijah s čisto slovenskimi stran-kami spisujejo nemški zapisniki; pri sodnijah se pišejo vabila, odloki in razredbe še zmerom v nemškem jeziku in razen zaukaza, kterega je izdal še prejšnji minister pravosodja Hye za Kranjsko, ni se v tem obziru dozdej v slovenskih deželah še storil najmanjši korak, da bi se izvršil §. 19. Toliko sem hotel opomniti gledé narodne ravnopravnosti. Toda ravnopravnost nima le narodno, ima tudi politično stran, ktera je posebno na Českem odločivna. Tudi narodna ravnopravnost, ako ima res pomirivna biti, potrebuje svojega poročstva. Tu je treba, da sme dotični narod kolikor mogoče sam določevati o svojih pravicah. To ravno je namen avtonomije. Če Vas potem vprašam, kako je v tej zadevi na Českem preskrbljeno, morate pripoznati, da jako slabo.

(Dalje prih.)

Naša društva.

(Društvo za brambo narodnih pravic) je imelo v pondeljek 9. t. m. svoj drugi občni zbor. Priča mu je bil kot ces. komisar gosp. Guttman, zdaj mestne gosposke voditelj. Prvomestnik društva gosp. dr. Janez Bleiweis je začel zbor, kteremu je prvokrat predsedoval, s kratkim nagovorom, v katerem je rekel, da rad priznava čast, ki mu je došla s tem, da je na čelo postavljen važnemu društvu, a da po tem mestu ni nikakor hrepenel, ker ne prezira težav, ki se ž njim strinjajo. Nemogoče bode zadostiti vsem, ki bode kritikovali društvo: enim bode vse preveč, drugim vse premalo. Društvo naj hodi vsegdar tisto edino pravo pot, ki jo mu naznanja blagor domovine, ne gledé na desno niti na levo. Domovina naša potrebuje dandenes krepke brambe, a zrele politike. Sloga pa mora biti zastava, pod katero naj se zbiraajo vsi pravi brambovi narodnih pravic, kterim je nesloga pogin. — Po govoru predsednikovem je poročal tajnik g. Murnik o opravilih, ki jih je dovršil odbor po sprejeti nalogi zborovi, med kterimi so važnejši bili ti, da je skrbel, da se brž ko mogoče spiše knjižnica o zedinjenji Slovencev na blizo 5 polah (3 pole zgodovinskega obsega, 2 pa družega), — da je izročil pismo c. k. deželni vladí zarad ravnopravnosti narodne v šolah, — da je naredil zahvalnico narodni večini deželnega zbora kranjskega za krepko brambo narodnih pravic, — da je prevdarjal postopanje zarad prihodnjih mestnih volitev, in da ob pravem času o tem poročal. Dodal je naposled, da je po poslednjem občnem zboru pristopilo novih udov 101.

Potem je prišla na vrsto debata o 1. predlogu odborovem, da se društvu pridene ime „Slovenija“. Gosp. dr. Poklukar je v imenu odborovem zagovarjal ta predlog, rekši, da ta pristavek, gledé na bistvo društveno, je sicer le bolj formalnost, al potreben je, ker ime „društvo za brambo narodnih pravic“ je tako silo dolgo, da ni ročno za navadno rabo. Ko gosp. dr. Jan. Bučar nasvetuje, naj bode društvu iz zgodovinskega ozira raje ime „Ilirija“ in ga gosp. Horak v tem podpira, — gosp. L. Ravnikar, v soglasji z gosp. Nolljem in g. Žagarjem, pa nasvetuje, naj se sklep o tej zadevi odloži za prihodnji obilniši zbor, — in gospoda dr. K. Bleiweis in F. Ravnikar zagovarjata predlog odborov, je glasovanje po obili večini odločilo, naj se društvu pridene ime „Slovenija“. (Dobro, dobro!) — Drugi predlog: naj se nabira doneskov za Vodnikov spominek nadaljuje, uvaja gospod Murnik s tem, da pové iz „Novic“ začetek nabiranja po pozivu dr. Tomanovem 1857. l. in da je pozneje ponehalo to nabiranje, po kterem je zdaj v hranilnici sprav-

ljenih 1840 gld. Po živahni debati, ktere so se udeležili gospodje Grazele, Fr. Ravnikar, Noli, dr. Bučar, Žagar, je bil odborov predlog sprejet s pristavkom Grazeljevem: naj odbor oskrbi po javnem razpisu načrt spominka in pozveda stroške njegove, da se potem vé, kdaj bo denarja dosti, — dalje s pristavkom Fr. Ravnikarjevem: naj se odbor o svojem času obrne tudi s prošnjo do mestnega zbora in deželnega zbora, in s pristavkom Nolljevem: naj se nabira razteza do vseh krogov ljubljanskih. — Konečno so bili sprejeti 3 nasveti: namreč 1) nasvet g. L. Ravnikarja: naj odbor prevdari in poroča prihodnjemu občnemu zboru, kako bi se dal v Ljubljani slovensk dnevnik ali saj 3krat v tednu izhajati časnik na svetlo spraviti; 2) nasvet Nolljev: naj se pogumnim braniteljem narodnih pravic okolice tržaške naznani priznanje in sočutje društva našega, in 3) nasvet Horakov: naj društvo še eno stopinjo več stori in po slovenskih državnih poslancih na Dunaji peticionira pomoči za ljudske učitelje, v okolici tržaški iz službe djane.

Ob 9. uri je bil konec zbora, ki je prav v parlamentarničnem redu razpravljal vse predloge.

(„Novice.“)

Dopisi.

Iz Ljubljane. [Izv. dop.] 9. nov. (Čudne prikazni na naši gimnaziji.) — Nekaj mesecev je minilo, kar sem Vam opisal žalostni stan naše gimnazije, ter izrekel upanje do boljših časov; ali „dan se za dnevom pomika, leto za letom lahno poteka“, — boljših milejih časov pa le ni, temuč nemškutarija, suhoparnost in pedanterija se kaže vsaki trenotek v lepšem cvetu. Bog vedi kdaj bo pač prišla jesen za to krasno cvetico, preljuba jesen, v kateri bo se segnil njen sad, ter se krasna cvetka za veke posušila. — Koliko Dežmanovih iskrenih prijateljev je med gimnazijskimi „strahovi“, se je pokazalo letos že koj prve dni, ko so slavni profesorji odločevali vsakemu predmetu primerne ure. Slovence, o kateri sodijo vsi po navodu staroslavnega očeta „prokletih grabelj“, so dali v svoji velikodušnosti zopet le dve uri na teden. Da pa bi dijaki, med kterimi po njihovih mislih že tako preveč razsaja Kromerjev Slovencev lačni „moloh“, ne navzeli se slovenskega duha, rekli so gospodje, da so zadnje ure ob ponedeljkih in petkih slovenščini tudi primerne. Te ure so pa kaj svobodoljubne; in če bi slovenski jezik dva ponedeljka za poredoma prišel na vrsto, bi se ta prigo-dek smel sedmerim čudežem sveta kot osmi pristi; kajti zdaj je kakova konferencija, zdaj zopet kak god, in zvon sile na velikem dvorišči zapoje k-nec že ob enajsti uri, — slovenščina je šla rakom žvižgat. Da pa tudi narodni učitelji tiho trpé tako zanemarjenje, to nam je nerešena zastavica.

Ker se je letos učitelj, ki je sicer oskrboval gimnazijsko knjižnico, podal od nas v drugi kraj, prevzel jo je znani prof. H—. Ta učitelj misli sedaj svoj posel ko apostel nemške kulture z vso energijo izpolnjevati, in pričel je s tem, da je zaprl vsem slovenskim knjigam pot v knjižnico in iz nje, češ, da za slovenske knjige ni prostora med klasičnimi nemškimi deli. Ako pride kakí dijak s ponižno prošnjo, da naj blagovoli mili gospod profesor dati mu kake slovenske bukve, zarohní srditi pionir nemške kulture: „Lesen Sie deutsche Bücher, deutsche Werke, deutsche Classiker, und keinen solchen Quark und Schmier“. In če si upa ponavljati svojo prošnjo, utegnil bi kmalu gosp. profesor svoj „takt“ in svojo „bildung“ s tem pokazati, da bi povedal, kje so vrata. In ta znameniti kulturonoscec je oni dan razkril svojo neznansko izobraženost v najlepšem svitu, ko mu je lepega jutra v krogu njegovih učencev zavrela vroča švabska kri, ter je izlil svoj grenki žolč nad ubogo kranjsko deželo. Pričel je svoj slavni govor s sledečim prekrasnim uvodom: „Jetzt werde ich deutsch reden; hören Sie, dieses Krain ist ein wahres Schweineland.“ In zdaj so jete treskati in grometi taka imena na milo našo deželo, kakoršnih se je menda gosp. profesor iz „Tag-blatta“ naučil. Toraj ljubi gosp. profesor, to se pravi „deutsch reden“? Torej taka je slavna nemška kultura! In gospod H— si upa take nesposodobne besede govoriti pred slovenskimi dijaki, kteri hranijo vsi blago ljubezen do domovine, do naroda svojega; si upa s tem zatirati najlepši čut, ki ga je Bog človeku podelil? Ali ni njegova najprva dolžnost, da kot učitelj izob-ražuje in lika mu izročeno mladež?

In zdaj še eno vprašanje. Ako gosp. profesor misli, da je naša de-žela le „Schweinestall“, zakaj je priromal sem? Je li prišel svinje past?

Iz hrvaškega Zagorja 10. nov. [Izv. dop.] — Ne daleč od štir-ske meje stoji ponosen grad, narod mu pravi Lužnica, prilizuni sedanje naše vlade pa pravijo, da je Rauchova rezidencija; njegova lastnina je. Po-prej je tudi navadno tukaj stanoval, odkar pa že na pol sedi na častni sto-lici hrvaških banov, le včasih semkaj pribeži, kedar mu v Zagrebu ali na-rodnjaki že preveč nagajajo, ali pa sitne mušice njegove stranke preveč na-dlegujejo. Dasiravno ima grad štiri jake stolpe, debelo ozidje in železna vrata, ki se že v prvem mraku zaklepajo, tako da se ni treba bati sovraž-nega napada, vendar ga, odkar je njegov lastnik postal bana-namestnik, nočne straže obhajajo. Zakaj? Na to vprašanje bi lastnikova vest najbolji odgovor dati mogla! Ali se baron Rauch morebiti črta boji, da ne bi po noči po njega prišel, ter ga kakor boje nekdanj Fausta smuk skozi okno bog zna kam odnesel. Baron Rauch ni bil nikdar veren, še menj pa babjeveren.

*) Tega skoro ne moremo verjeti. Da je prof. H— fanatičen Nemec, to je znano. Da bi pa z enacimi besedami ruval blago čut patriotizma, ljubezni do rojstne dežele iz mladih src svojih učencev, to je vendar veliko več, kakor od najhujega izobraženega sovražnika naše narodnosti pričakovati moremo. Prav je in dobro, da beró naši mladenči „deutsche bücher, deutsche classiker.“ Kar jim pa bodi prvo, je, da se jim veepi ljubezen do domovine. In te domovine si ne smemo dati grdti nobenemu germano- ali celo prusofilu, tudi ko bi bil c. k. profesor. Kakor rečeno, mi ne moremo verjeti, da bi se tako godilo in od tujcev teptalo, kar nam je svetega. Upamo, da je naš dopisnik slabo podučen; veselilo nas bode, če stvar ni taka, in radi bomo prostor odločili popravku in preklcu. Ako pa je istina, menimo da imajo učenci pravico pritožiti se pri vodstvu, in če to ne pomaga po svojih roditeljih še drugde. Od vsi. vlade imamo vendar vsaj to upa-ti, da nas varuje grdenja — po svojih ljudih.

Vreda.

Česa se boji, to je narodni črt, ktereга menda čuti, da za njim hodi kakor črna senca, ki jo vidi, pa prijeti ne more. Pa da bi svoj grad v Werthajmerico pretvoril, narodni črt ga bo vedel kje najti, tu ali tam. Sploh je med zagorskimi magjaronskimi vlastelini strah, da jim hočejo narodnjaki rudečega petelina na njih gradove posaditi, in izraz tega straha je, da je nagla sodba tudi na zažig smrtno kazen postavila. Kakoršni so sami, taki mislijo, so tudi drugi. Narodna stranka ima dosti drugega orožja, in sicer postavnega in poštenega orožja, s katerim bije boj proti Magjarom. Kedar koli vidim grad Lužnico, kako ponosno stoji na nizkem brežuljku, obdan od krasnih vrtov in gajev, vsakokrat mi nehoče pride na misel opis grada in prevzetnega kralja v Uhlandovi pesmi: pevčeva kletev. — Govori se, da bo naš baron, kedar bo nagodba z Magjarsko sankcionirana, dobil predikat: graf von Zagorien! po čemu bojé že dolgo hrepeni. Mi Zagorci mu čestitamo: bilo mu na slast! Na čast mu le ne bo, zakaj njegov bodoči grofovski predikat, bo hrvaški narod moral s žrtvo svojega državnega prava, svoje samostalnosti, svoje svobode plačati.

Na 16. t. m. je zopet naš sabor v Zagreb sklican. Zakaj? Brž ko ne zavolj Reke. Ljudje si prišeptavajo, da se je stvar začela zelo spodtikavati. Pa nas je res tudi že sram pred drugimi slovanskimi brati, pred Čehi, Srbi in Slovenci, da damo tako grdo po nas jahati. Te dni so nam poslali iz Zagreba paškvilno pesem, ki v šestdesetih strofah v kajkavskem narečju hudo šiba naše vladne osebe in naš nazivi-sabor. Če ravno Magjaroni po njej prežijo, kakor svoje dni ljubljanski škof Krön po lutranskih knjigah, vendar je že po celem Zagorju od Pregrade dolj do Krapinskega mosta v stoternih prepisih razprostranjena. Ime magjaronsko je pri nas grda psovka, ravno kakor leta 1848, in dokler bo to ime psovka, nima naša sedanja vlada pravega temelja, prave bodočnosti.

Zanimalo bo gotovo bralce „Slov. Naroda“ tudi kaj o opozicijskem narodnjakem taboru v Sesvetih slišati, o katerem so Dunajski in za njimi tudi drugi listi senzations-telegrame iz Zagreba prinašali. Cela stvar je bila zgolj mistifikacija, in sicer so bili Magjaroni mistificirani, ali kakor Nemec pravi, v april poslani. In zares je bil uspeh te mistifikacije popoln. Nekdo je namreč Magjaronom na uho zašepetal, da bojé nameravajo narodnjaki na 2. novembra v Sesvetih velik opozicijski tabor držati. Ta vest je naredila veliko vznemirjenje v vladnih krogih. Zagrebski veliki župan, in v eno narodni apostata Mirko Bogović brž pošlje celo četo pandurov in žandarjev na čelu s posebnim komisarom v Sesvete s strogim poveljem, da se imajo govorniki aretirati, zbrani narod pa na vse vetre razpršiti. Pa ko komisar s svojo vojsko tje pride, kaj mislite, kaj je našel? Veliki svinski tabor, zakaj na vseh svetnikov dan 2. nov. se v Sesvetih eden največjih svinskih semmjev obdržava. Zdaj še le se je Magjaronom med očmi zaviselo, in komisar in njegova vojska so prišli z dolгим nosom nazaj. Da pa magjaroni svoje dolge nosove prikrijejo, se hvalijo v svojih organih, da so pandurske in žandarske čete opozicijski tabor v Sesvetih ubranile.

Politični razgled.

(Državnega zbora 144. seja.) Na dnevnem redu je brambovska postava. Poročevalec odborove večine dr. Gross pravi, da ni poročevanja niti z veseljem prevzel, in da bo večidel z manjšino glasoval. Dr. Rechbauer kot poročevalec manjšine opominja, da je državni zbor vedno za to delal, da bi se vojaška moč znižala, denes pa stavi vlada orjaško tirjanje do zbornice, ktereга ni nikjer s številkami dokazala, ampak le tako od daleč nektare številke imenovala. Govornik je za splošno brambovsko dolžnost, a ne za cesarizem, militarizem in vojaško gospodarstvo. V državi naj bo vsak moč sposoben rabiti orožje, a ne da bi si pridobival osebno slavo, ne za dinastične dobičke, tudi ne zaradi zunanje moči. Opravičena je samo brambovska sistema, ki daje najvešo moč z najmanjšimi stroški. Govornik s številkami razkazuje veliko prednost deželne brambe mimo stoječe armade. Vladna osnova hoče stalno armado, ki bo spravila državo na kant, ki za trdno ustanovlja militarizem, kateri je deželna bramba le sitna pritliklina. Služba v armadi je predolga, armada prevelika, njeno število je više nego 1.200.000 mož. Kako bomo pri svojih denarstvenih okoliščinah toliko armado plačevali. In celo za deset let naj jo privolimo, tako da bi drž. zastopniki ne imeli pravice kaj spremeniti, ko bi bila še toliko potreba. Mi hočemo vse odpraviti, kar bi nam militarizem za zmerom v Avstrijo vpeljalo. Vlada nima zaupanja do deželne brambe; vsaka država pa je izgubljena, ki si ne upa svojim državljanom samim orožje v roko dati. Kaj pa da za deželno brambo je glavni pogoj navdušenje za očetnjavo, katero je le tam mogoče, kjer so se svobodne naprave udomačile, kjer vsakdo z očetnjavo brani tudi svojo svobodo, svojo srečo. Tudi manjšina hoče, da se more Avstrija braniti vsacega napada; noče pa, da bi se ljudska moč za druge koristi rabila, nego za njegove; hoče, da ljudstvo vé, čemu se rabijo njegove moči, da se ne bode vojskovalo proti ljudski volji. Poslanec Weichs posebno opominja, da je finančni minister objubil, da se bo v vojaškem proračunu mnogo manj izdaval; to je po tej osnovi mogoče. Posl. grof Dürckheim: Avstrija ni doma niti politično, niti denarno vredjena in utrjena, vendar pa bom glasoval za postavu, ker je Avstrija okolo in okolo obdana od prežečih sovražnikov, ki si hočejo novih dežel prisvojiti. Posl. Figuly: Če se hočejo druge države, ki se vedno le oborožujejo, narodno-gospodarsko uničiti in na kant spraviti, zakaj bi se tudi Avstrija? Naši nasprotniki že dolgo na to računajo, da se bomo s svojo veliko armado tudi v mirnih časih končali, da pa ako res pride vojska, ne bomo imeli denarja. Že v tej sesiji smo skoraj izrekli svoj bankrot, zdaj pa hočemo državi še večja bremena naložiti. 5 milijonov vojakov ima Evropa na nogah, a vendar vedno zagotavljajo vlade, da se za mir ni bati. Tako mirno stanje je slabše nego vojska, kajti pravljja blagostanje vse Evrope na nič.

Ustavne države ne potrebujejo v mirnih časih visoke armade; 250.000 mož smo imeli do zdaj odločenih za mirne čase, med temi jih je 35000

stalo na straži. Proti lastnim državljanom je le redkokdaj treba vojakov; v mirnih časih je le tedaj velike vojske treba, ako se hoče ustava uničiti. Govornik se obširno razlaga škodljive strani nove postavice iz finančnega obzira in končuje: Če domu pridemo, vprašalo nas bo ljudstvo: kaj ste storili? Odgovorili bomo: Zvesto smo se borili; kar se je doseglo, ni bilo v naši moči. In kaj bomo domu prinesli? Veče stroške za vojaštvo, če ta postava obvelja; iz tega izvira večji proračun, večji primanjkljaj, ne bomo pa prinesli porotnih sodnij, ne nove kazenske postavice, ne boljšega in krajšega civilnega opravnika; prinesli pa bomo izjemno postavu, davke na kupone in morebiti še druge večje davke.

Grof Spiegel zagovarja odborovo večino in pravi, vojska mora biti kos deželo braniti, dežela pa vojsko izdržavati; to je le mogoče s splošno brambovsko dolžnostjo. Izobraževanje se mora začeti že v ljudski šoli, potem bo tudi vojska napredovala. Zanašati se ni le na iglene puške, treba je tudi, da se v višjih vojaških krogih marsikaj posveti.

Posl. Dinstl je kakor vsi govorniki za splošno brambovsko dolžnost, vendar proti nasvetom odborove večine. One vlade, ki so si napravile 800.000 mož armade, tirajo napadno politiko; Avstriji pa, ki se ima po tolikih hibah zbrati in krepčati, prilaga se le politika miru; za Avstrijo je treba le odbojne armade. Tudi Dinstl se opira na našo finančno onemoglost. Razen tega bi bila toliko armada škodljiva iz narodno-gospodarskega obzira, ker bi 800.000 mož odtegnila delu, napredku in kulturi. Tudi naše ustavne razmere niso še toliko utrjene, da bi se smel drž. zbor, ki je ravnokar dobil pravico novake dovoljevati, na 10 let tej pravici odpovedati. Konečno želi, naj bi se število vsaj znižalo na 600.000 mož.

Dr. Sturm toži zaradi naglosti, s katero se je vrgla postava v zbornico in kaže na druge dežele, posebno na Ogersko in Prusko, kako se je tam postopalo pri enakih vprašanjih. Njemu je pričujoča postava toliko kakor politični, finančni in narodno-gospodarski kant Avstrije. Splošna brambovska dolžnost je lepa stvar, a tú se je prestavilo središče iz deželne brambe v stoječo armado, in iz liberalnega principa so se naredile velike stoječe armade, neprenesljiva splošna vojaška dolžnost, postavili so se celi narodi pod gospodarstvo sablje. Liberalni princip je postal mašina za večjo moč, s katero se imajo ljudstva zatirati, postal je dinastijski podpora a narodom bič. Brambovska postava je vojaški konkordat. Osnova je nedosledna in škodljiva, kar govornik obširno dokazuje. Ako trdijo ministri, da bi ne mogli dalje v službi ostati, ko bi se osnova ne potrdila, trdi on mirno, da mu njegov mandat in korist njegovih volilcev ne dopušča za osnovo glasovati. Dr. Ziemalkovski ni zadovoljen s postavo, tudi noče, da bi vsakako za vlado glasoval, vendar je za osnovo, da s tem dokaže, da mu je za Avstrijo in da v pravem trenutku zna prezirati svoje deželne koristi državi na dobiček. Po dr. Kaiseru govori posl. Skene proti odborovi večini; dokazuje kako nenatančna, celo kriva so vladna dokazila, kako je moral odbor vihrati z delom, ker je vlada tako tirjala, češ da bi morala odstopiti, ko bi se postava pred delegacijami ne dognala. To ni kazalo o najboljem okusu. Politični položaj v Evropi res ni najboljši, vendar ni še nič dokazanega. Vsa brambovska postava bi bila razen tega za prihodnjo vojsko nerabljiva, morebiti celo škodljiva. Govornik bi najraje posvetovanje odložil, zdaj pa bo glasoval z manjšino. Pričujoča postava je nesreča za deželo, za državo, nesreča za dinastijo. Iz enega posilnega stanja nas mečete v drugo, in če smo vam po volji, nam očitete: zakaj ste bili. Tako se bo godilo tudi zdaj, če bomo vedno le zaupanje do vlade izrekli. Govornik je proti splošni brambovski dolžnosti v stoječi armadi; ker je to svobodi najbolj škodljivo, ker zatira ljudski razvoj in značajnost, ker vodi do cesarizma, kateri bi mu bil še povšeči, ko bi le Caesara imeli, ali teh ne rodi vsaka mati. V zadnji vojski nismo imeli reserve, ta naj se napravi po deželni brambi. Sadova govorniku ničesar ne dokazuje, pred vojsko smo bili že premagani. Ogrji so sprejeli princip vojake igrati (militärspielen), kar so lahko storili, ker plačujejo le 30 mi pa 70 %. Dualizem ste unirili zdaj tudi v armado, s tem ste raztrgali zadnjov vez starega cesarstva. Govornik obširno razlaga finančno stvar in vpraša ministerstvo: kako je moglo ministerstvo Ogrom dajati koncesije, katerih še v predmarčnih časih ni bilo in ki se ne slagajo z našo koristjo. Mnogo vojakov na papirji ne stvarja še armade, ampak le prave razmere med potrebo in močmi, kar jih je. Ministerstvo je to pozabilo in moram reči, da ministerstvo nikdar ni bilo svoji nalogi kos. Sicer pa upam, da bo tudi za Avstrijo prišel čas, ko se bo delala v Avstriji sodba bolj po delih, kakor po lepih govorih.

Dr. Ryger (za odb. večino) Avstrija je obdana z državami, ki imajo po milijon vojakov in čez; zato je moramo na se vzeti zla, ktera imajo naši sosedi; država, ki je iz rok izpustila svojo moč, je igrača svojih okoličanov — ni samostalna. Kdor hoče namen, mora hoteti tudi sredstva, kdor hoče Avstrijo, mora hoteti tudi, da je močna. — O 145. seji bomo poročali prihodnjič, denes le toliko, da so govorili za nasvete odborove večine b. Beust, vladni zastopnik obristlieutenant Horst, dr. Berger, dr. Giskra, g. Taaffe in da se je v specialnem besedovanju in glasovanju pokazalo, da je večina za vladne tirjatve. Slovenci so glasovali z večino, govoril ni nobeden, dasi-ravno bi bilo prav zanimivo zvedeti vzroke, ki so premagali nasprotne tehtne razloge odborove manjšine. Poljaki so svoje nagibe javno povedali.

Vlada si je menda vzela za načelo, da ne potrdi nobene volitve onih českih poslancev, ki so podpirali deklaracijo. Kakor oni dan Clam-Martinitica, tako zdaj neki ne bo potrdila dr. Braunera, ki je voljen za predsednika okrajnega zastopa v Smihovu.

„Corresp.“ 12. t. m. ima na čelu svojega lista natisneno pismo „očeta“ Palackega, v katerem mnogo zaslužni česki vodja naravnost imenuje drž. poslanca grofa Dürckheima javnega obrekovalca, kar je slednji v očitnem parlamentu Palackimu očital, da je „javen deželen izdajalec“ in „zapeljivec“ českega ljudstva, za katero očitanje ga ni niti predsednik, niti kateri izmed nazočih državnih poslancev zavrnil. Ob enem povdarja Palacky,

da je bilo českim poslancem moralno nemogoče stopiti v kak čislajtanski parlament, ako niso hoteli storiti narodnega samomora.

„Wien. Abdt.“ je imela nadavno hude čase. Pariški časopis „Siecle“ je bil prinesel dopis iz Prage, v katerem so se stvari opisovale, kakršne so v istini. Da se po svetu resnica izve, ni moglo biti stari službenici po volji in ves svoj „dementirapar“ je v kolobar pognala; za njo civilijo drugi dunajski „neodvisneži“: svet pa vendar le izvede nekoliko resnice.

V šoli za topničarske častnike bo neki nehal biti česki jezik zapovedan učen predmet. To je menda tudi eden tistih najnovejših napredkov, da častniki ne bodo znali govoriti jezika svojih podložnih.

Iz Zagreba se brzojavlja: Vsled „više želje“ se ne bodo volili namoestiniti poslanci na mesto Rečanov, ki so odstopili.

V ogerskem drž. zboru pride vendar enkrat na vrsto postava o narodnostih, ktero je centralni odbor zdaj dodelal in bo te dni o njej poročal. Deakovi nasveti so se povprek potrdili.

11 ogerskih levičnikov je položilo svoje mandate, češ da se je grešilo proti postavi o delegacijah, za ktero sicer niso glasovali, kateri so se pa dozda vendar bili podvrgli, ker so mislili, da se bo splošno spoštovala.

V Pešto so dobili glas, da so tekli razgovori med Dunajem in Florenco, kako bi se dala napraviti odbojna zveza za slučaj, ko bi se vnel kak boj v Evropi; nadalje da si je prizadeval pruski poročnik na Dunaji, baron Werther napraviti cesarja, da bi se osebno sešel s pruskim kraljem.

Posadni stan, ki je vladal še od knjezeve moritve v mestu Belemgradu, je zdaj nehal. Vlada je oklicala poziv, v katerem potrjuje, da je knjezevina težke boje neoslabljena prestala; ljudstvo se vabi, naj še naprej podpira vladu, ki obeta še novih poprav in preuredb. Na dalje pravi oklic: Vsi hudodelniki so kaznovani; pričakovati je od nepristranosti ogerskih sodnij in od blagega čustva ogerskega naroda, da bo tudi začetnik hudodelstva: Aleksander in njegovi sorotniki dobili zaslužen kaznen. Zločinci so bili ali jetniki ali politični beguni. Med prvimi je imel Aleksander svoje prijatelje.

Romunski minister zunanjih zadev, Cretulesco ima boje naročeno, na Dunaji resno povprašati, s ktero pravico je Beust v brambovskem odseku imenoval Romunijo arsenal (zbirališče orožja).

„W. Tagbl.“ je prinesel iz Bukarešte poročilo, da se tam namerava in pripravljajo, da se bo oglasila 15. decembra popolna neodvisnost Romunske.

Grških razkolnikov ne bo k občenemu cerkvenemu zboru v Rim. Grški patijarh v Carigradu je rekel, da so načela orijentalne cerkve ravno nasprotna onim rimske. Sicer pa naj neha Rim vedno prena-rejati, potem se boste že zedinile obe cerkvi, vedno nove dogme pa ju bolj in bolj ločijo.

V Parizu so jeli nabirati denarje za spominek Baudinu, ki je bil padel pri boju na barikadah. Vse liste, ki nabiranje naznanjajo, policija redno pograbljuje. Sodnije niso hotele stvari preiskavati, dasiravno se jim je bilo zapovedalo. S tem vedenjem je izbudila vlada veliko nevoljo, ki opozicijo bolj in bolj jači in razširja.

Uradni list španske vlade razglasa volilno postavo. Voliti sme vsak Španjec, ki je 25 let star, razen onih, ki so izgubili svoje polit. pravice ali so bili obsojeni k onečastujočim kaznim. Volilo se bo po provincijah, 45.000 volilcev voli enega poslanca. Volilo se bo 3 dni. Med 15. in 25. se bodo napravili volilni imeniki. Poslancev bo 350.

Iz Peterburga se brzojavlja: Vojaška konferencija, ki ima svrhu odpraviti razpokajoče strelivo, imela je v ponedeljek svojo prvo sejo pod predsedstvom vojnega ministra.

V Rusiji se bodo od 15. januarja do 15. februarja pobirali novaki. Izmed 1000 prebivalcev se bodo vzeli 4 novaki.

Novo izvoljeni predsednik severno-amerikanskih držav, Grant, si je prepovedal vsakakošen sprejem. Tū se kaže razloček med praviimi svobodnjaki in med njihovimi posnemalci — vide Prim.

Avstrijski državni proračun

za leto 1869, ki se je te dni predložil zbornici poslancev ima tale poglavja:

1. Kabinetna pisarnica Nj. veličastva	gl.	72.854
Kabinetni arhiv	„	14.028
Pokojnina	„	34.145

vkup . gl. 121.028

Polovico te svote plača ogerska, polovica torej ostaja

za čislajtanski proračun s gl. 60.514

2. Ministersko svetovalstvo	„	68.919
3. Kmetijsko ministerstvo		
Stroški	gl.	2.419.740
Dohodki	„	670.500
4. Pravosodno ministerstvo	„	13.770.341
5. Računsko protigledje		
Stroški	gl.	197.000
Dohodki	„	1.000

Ukupni proračun, ki se ima predložiti delegacijam ima sledeča poglavja:

I. Ministerstvo zunanjih zadev.

	Redno	Izvanredno	Vkup.
Centralno vodstvo			
Diplomatični stroški	2,360.559	101.481	2,462.040
Konsulat			
Podpora črnogorskim begunom		30.000	30.000
Podpora Lloydu	1,718.000		1,718.000
Vkup	4,078.559	131.481	4,210.070

Izdatelj in odgovorni vrednik Anton Tomšić.

II. Državno vojno ministerstvo.

Armada (rednih stroškov) 7,508.477

vkup . 81,458.477

III. Državno finančno ministerstvo

Računsko protipazje 142.262

Colnih dohodkov je 102.650

Colnih dohodkov je 7,927.000

IV. Izvanredni stroški vojnega ministerstva.

Armada 12,462.662

Marina 3,762.544

Vkup . 16,225.206

Razne stvari.

* (Strašna nesreča) se je prigodila te dni na tako imenovani zapadni železni cesti pri Horovicah na Českem. Sneg je bil zapadel in vlaki so le težavno in z zakasnenjem mogli voziti sem in tje. Vlak, ki je razen družih potnikov peljal 235 vojaških urlavharjev, je bil zjutraj ob petih zarad snežnih zametov pol mile od Hořovic tako ustavljen, da ni mogel naprej. Za tem vlakom pa je prišel z vsa naglostjo drugi vlak, ki je vozil blagā nad 5800 centov. Vlak sta treila eden ob drugega. Vozovje so se zmečkali in strli, kakor bi bili iz papirja in v ogromnem kupu razvalin je strašno smrt našlo ali nevarno poškodovano bilo mnogo ljudi. Kolikor se do zdaj ve, so dvajsetim noge odtrgane ali zlomljene, 21 je drugače ranjenih po stlačenju ali udarih; trinajst so jih iz kupa razvalin mrtvih izkopali, dvajset jih je še zakopanih, tako da je gotovo mrtvih 33, na smrt ranjenih 43, menj ranjenih 14. Več sth delavcev ima popravek raztrte vozove s ceste spravljati in mrtve izpod njih izbavljati. Ranjence so ljudje v okolici vzeli v hiše v strežbo. Zdravniki so poslani tje iz Prage in Dunaja.

* (V Celovcu) je te dni umrl odvetnik dr. L. Horrakh, znan iz „Slovenčeve“ tiskovne pravde.

* (Novačenje). Iz letošnjega novačenja dobi 47. polk pešcev Hartung 1837 mož. Mariborsko mesto jih da 11, Celjsko 4, politični okraj Maribor (s slov. Bistrice in sv. Lenartom) 322; pol. okraj Celje 342 mož.

* (Jezuiti) iztirani iz Španije, so si kupili posestvo Sazavo na Českem.

* (V Ljutomeru) se je že drugo napravilo nemško društvo, kteremu je vodja nek obče zasmehovan pekarski pomočnik. Namen društva je, nadlegovati „Čitalnico“, pobijati jej okna, po slavnem delu pa pobrati kopita in zginiti.

* (Dr. Zelinka), župan dunajskega mesta je bil nevarno zbolel. Zdjaj je iz vse nevarnosti.

* (Ježica). Dolgo napovedovana končna obravnava zarad znane praske na Ježici se je začela 11. t. m. pred deželno sodnijo ljubljansko. Obtožence zagovarjata odvetnika dr. Suppan in dr. Rudolf.

* (Dan plačila). Kakor se „Pozoru“ iz zanesljivega vira javlja, imenoval se bo po potrjenji nagodbe med Hrvaško in Ogersko po milosti magjarske vlade presv. gosp. Koloman Bedeković za hrvaškega ministra v Pešti, in sedanji kancelar fzm. baron Kusevič za zapovedujočega generala v Hrvaški in Slavoniji na mesto generala bar. Gablenca. O baronu Rauchu se dozda še nič ne vé, ali vsakako bo dosegel „zaslužen“ plačilo.

* (Tirjatve slovenskih taborov in dež. odbor štirski.) Brati je, da bo izdal deželni odbor štirski slovenski in nemško pisan poduk, v katerem bo po svoje razlagal praktično stran zedinjenega Slovenstva. Kaj imamo od tega „poduka“ pričakovati, dobro nam je znano. V principu se bodo naše tirjatve po narodni ravnopravnosti priznale, dejansko jih bodo reševali tisti znani „wenn“ in „aber“. Da deželni odbor, ko je imel sam priliko prepričati se o mnogih nedostojnostih, hoče dati proseeim in tirjajočim Slovincem le nekaj enostranskega poduka, kaže dovolj, koliko ga je volja pomagati. „Kamen namesto kruha, kačo namesto ribe!“ Ker pa hoče deželni odbor govoriti s številkami, ki bi utegnile marsikterega preslepiti; treba bo na te številke odgovarjati s številkami, ktere so prav in pošteno rabljene najbolj dokazi. V prvi vrsti so za to poklicani naši dež. poslanci, kateri so se s to stvarjo natančneje pečali, in imajo tudi vse potrebne pripomočke pri rokah, ali pa si jih vsaj lahko preskrbe iz deželne registrature. V drugi vrsti pa vsak drug rodoljub. Ne domovino, da bo eden kakor drugi storil svojo dolžnost — domovina tirja resnega dela.

* (Mariborsko politično društvo) vabi tukajšne volilce k ljudskemu shodu v nedeljo predpolne v Kartinovo dvorano. G. Fr. Brandstätter bo pri tej priliki poročal o svoji delavnosti v dež. zboru. Vabilec naj bi bil svobodno povabil le „nemške“ volilce, kajti g. Bandstätter je v Gradcu govoril proti svojim slovenskim volilcem, kterih bi torej k žaljivemu razlaganju ne trebalo vabiti. Imenoval je delavne Slovence „unzurechnungsfähig“. Upajmo, da se do prihodnjih volitev poboljšajo.

* (Visok prepir). „P. L.“ poroča iz Dunaja, da je nastal med ministroma Brestelnom in Lonyayem resen razdvoj, ker tirja Lonyay iz dohodkov domenske kupčije 13 milijonov za svojo blagajnico. Brestel ne da počenega vinarja.

Dunajska borza od 13. novembra.

5% metalike 58 fl. 20 kr.	Kreditne akcije 223 fl. 50 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 59 fl. 25	London 116 fl. 75 kr.
5% narod. posojilo 63 fl. 25 kr.	Srebro 115 fl. — kr.
1860 drž. posojilo 87 fl. 80 kr.	Cekini 5 fl. 51 ¹ / ₁₀ kr.
Akcije narod. banke 817 fl. — kr.	

Denarja po 6 procentov (hišnim in gruntnim gospodarjem)

na dolgo časa na posodbo, tako da se vračuje v polletnih obrokih, preskrbi J. Melun na stolnem trgu (Domplatz) v Wibmerjevi hiši, 2 nadstr.

Zmeniti se more tam od 10—12 dopoldne.

Larstniki: Dr. Jože Vošnjak in drugi.

Tiskar Eduard Janžić.